

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 2 till beslut

2022-06-23

Diarienummer

512-3164-2022

Arkivbeteckning

2402042

1(10)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET BRÄNNBERGET I SKELLEFTEÅ KOMMUN

Orkidén guckusko växer i Brännbergets naturreservat.
Foto: Lena Lundevaller, Länsstyrelsen Västerbotten

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara, vårda och återställa områdets rika och kalkgynnade flora liksom de markförhållanden, hydrologiska processer och habitat som utgör grunden för dessa arters förekomst. Syftet är också att hålla området tillgängligt för rörligt friluftsliv. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska arter och livsmiljöer. Utöver friluftsliv, ska området även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning samt forskning.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås genom att reservatets inre skyddsområde i huvudsak utvecklas fritt genom naturliga processer samtidigt som skötselåtgärder för att utöka livsmiljöer eller öka mängden lämpligt substrat för skyddsvärda arter möjliggörs.

Syftet ska även kunna nås genom att inom reservatets inre- och yttre skyddsområde ta bort för området främmande arter samt underlätta för allmänhetens friluftsliv.

2. Prioriterade bevarandevärden

Prioriterade bevarandevärden är

- Områdets värdefulla områden med rikkärr, högproduktiva gransko-
gar och kalkbarrskogar.
- Områdets stora artrikedom med en särskilt rik flora av framförallt
näringskrävande mossor och kärlväxter.
- Förekomsten av orkidéerna norna och guckusko.
- Möjligheten som utflyktsmål för att uppleva områdets rika och säll-
synta flora.

Natura 2000

Hela naturreservatet ingår sedan 2005 i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. För Natura 2000-området Brännberget finns en bevarandeplan i vilken det anges vad som krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper och arter. Målen och åtgärderna i denna skötselplan är utformade för att i huvudsak överensstämja med de mål som finns i bevarandeplanen. Utpekade naturtyper och arter som ligger till grund för utpekandet och är de prioriterade bevarandevärdena preciseras under avsnittet *3.2 Naturtyper och arter enligt Natura 2000*.

3. Uppgifter om naturreservatet

3.1. Administrativa uppgifter

Namn: Brännberget

Dossiernummer: 2402042

NVR-id: 2001601

2022-06-23

Diarienummer
512-3164-2022

Natura 2000, områdeskod: SE0810358

Kommun: Skellefteå

Län: Västerbotten

Lägesbeskrivning: ca 7 km NO om Boliden

Mittkoordinat: 7209992, 759957 (SWEREF 99 TM)

Naturgeografisk region: 30a, Norrlands vågiga bergkullteräng med mellanboreala skogsområden

Gräns: Se bifogad beslutskarta, bilaga 1 till beslutet

Markägare: Enskilda markägare

Fastigheter: Brännberg 1:4 och 1:6, Djupgrovan 1:8

Förvaltare: Länsstyrelsen Västerbotten

Totalareal: 35,6 hektar

Areal skogsmark: 33,3 hektar

Areal produktiv skog: 30,4 hektar

Areal våtmark: 1,3 hektar

Areal övrigt: 1,0 hektar

Arealer enligt Nationella Marktäckedata (NMD).

3.2. Naturtyper och arter enligt Natura 2000

Naturresevatets utpekade naturtyper enligt Natura 2000.

Naturtyper	Naturtypskod	Areal (ha)
Rikkärr	7230	5,0
Källor och källkärr	7160	0,5
Näringsrik granskog	9050	5
Taiga	9010	3,5
Annan skog	9900	26

Naturtyperna rikkärr¹ och kalkbarrskogar² omfattas av åtgärdsprogram för hotade naturtyper (ÅGP).

Naturresevatets utpekade arter enligt Natura 2000.

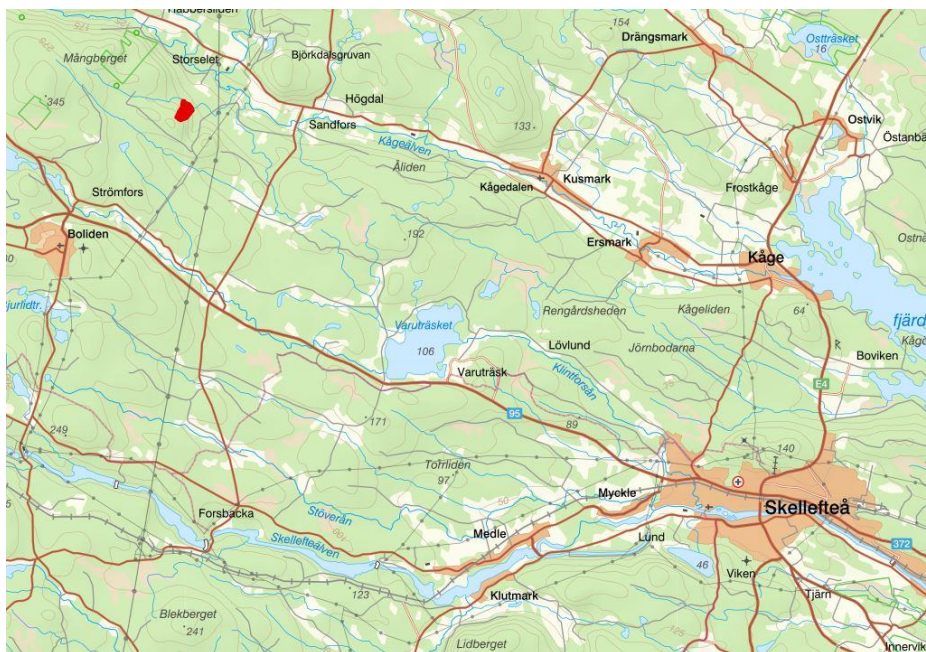
Arter
Guckusko
Norna

3.3. Beskrivning av naturresevatet

Brännbergets naturresevat ligger ca 7 km nordost om Boliden i Skellefteå kommun. Området ligger inom Kågedalens kalkpåverkade delar och hyser en mycket rik flora, däribland ett flertal olika arter av orkidéer. Växtlokalen omfattar Koltjärnbergets norra sluttning ned mot Myrbäcken, och ligger 120–170 meter över havet.

¹ Naturvårdsverket 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr*. Rapport 5601.

² Naturvårdsverket 2009. *Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009–2013*. Rapport 5967.

Naturreseptat Brännberget (rödmarkerat) ligger cirka 7 km NO om Boliden. På kartan syns också några närliggande naturreseptat (grön markering).

Geologi

Berggrunden i reservatet utgörs till största delen av ljus, finkornig och sur metavulkanit. I reservatets sydliga hörn ingår en mindre del av mörkare, grovkornig, mer basisk och därmed näringsrikare metadiorit. Denna bergart tillhör de svekokarelska tidigorogena intrusivbergarterna. Denna formation sträcker sig i riktningen NNV-SSO och har en brant stupning på 70 grader mot öster. Högsta kustlinjen går från nordväst mot sydost genom södra delen av reservatet. Jordartsmässigt dominerar reservatet av morän, med vissa inslag av grovkorniga svallsediment. Mot sydväst minskar moränlagrets tjocklek och längst i söder övergår jordlagret i en mosaik av ett tunt, osammanhängande jordtäckte och berg i dagen. Området präglas av drumlinisering från nordväst, vilket kan förklara inslaget av den mer näringsrika metadioriten i moränen. Rörligt grundvatten i bergets sprickzoner kan också vara en delförklaring till den näringskrävande floran.

Skog

I de rikare grundvattenöversilade norra och östra delarna av reservatet dominerar skogen av 100–120 år gammal barrblandskog med måttligt inslag av lövträd. Skogen är överlag mycket produktiv och virkesrik med gott om träd som är mer än 25 meter höga och har en brösthöjdsdiameter på över 40 cm. Fältskiktet varierar från friska-fuktiga ristyper till högrötsvegetation i utströmningsområden, lider och fuktdrag. I de rikaste partierna finns stort inslag av näringskrävande arter som guckusko, norna, ormbär och liljekonvalj. Flera källor med förekomster av ovanliga moss- och kärlväxter förekommer i slutningarnas nedre delar. I buskskiktet förekommer bland annat bestånd av svart trolldruva, tibast och brakved. I det flacka området söder om Myrbäcken finns ett område med äldre rätt lågproduktiv sumptallskog på näringsrik torvmark. Här förekommer upp till 150 år gamla tallar och ett

bitvis välutvecklat buskskikt av enbuskar och *Salix*-arter. Fältskiktet i sump-tallskogen har ett stort inslag av olika högorter och bladvass. Ett flertal orkidéer finns inom delområdet. Högre upp i slutningen på Koltjärnberget övergår skogen i mer renodlade tallbestånd. Här är också vegetationen tydligt fattigare och örtinslagen litet. Merparten av den renodlade tallskogen består av ordinärt brukade tallskogar av lingonristyp med inslag av små lavrika hållmarkspartier. Längst i sydöst finns ett område med äldre, plockhuggen hållmarkstallskog.

Våtmarker

Våtmarkerna i området består av opåverkade, öppna till glest tallbevuxna kärr av intermediär - riktyp. Fältskiktet domineras av blåståtel och tuvsäv med rikligt örtinslag av arter som slåtterblomma, blodrot, dvärglumner och ängsnycklar. Bladvass förekommer oftast mycket ymnigt i fältskiktet. I botten skiktet återfinns krävande mossarter som gyllenmossa, purpurvitmossa och späd skorpionmossa.

Arter

Områdets berggrund kombinerat med dess hydrologiska förutsättningar gör att en lång rad krävande och för regionen sällsynta arter återfinns inom reservatet. Nedan listas de naturvårdsarter som noterats inom reservatet vid skötselplanens framtagande (hotkategori enligt Artdatabankens Rödlista 2020³ inom parentes där NT = nära hotad, VU = sårbar samt EN= starkt hotad): Luddlav, lunglav (NT), skinnlav, violettgrå tagellav (NT) guldspärrmossa, gyllenmossa, klotuffmossa, kranshakmossa, nordlig tuffmossa, purpurvitmossa, späd skorpionmossa, stor skedmossa, brakved, vanlig brudsporre, dvärglumner, finbräken, fläcknycklar, grönkulla, grönyxne, guckusko, jungfru marie nycklar, knärot (VU), kvällsmaskros (VU), korallrot, kärrfibbla, nattviol, norna (VU), ormbär, skogsnattviol, skogsnycklar, spindeblomster, sumpnycklar, svart trolldruva, tibast, tvåblad, underviol, ängsnycklar, ögonpyrola, björkblåoxe och stubbträflugan (NT). Fåglar som noterats inom reservatet är: järpe (NT), grönsångare (NT), rosenfink (NT), rödvingetrast (NT), tallbit (VU), talltita (NT), tornseglare (EN). Reservatet inventerades 2003-2004 av Svenska Malaisefällprojektet (the Swedish Malaise Trap Project, SMTP), en storskalig, nationell inventering av insekter. Sortering och artbestämning av materialet pågår fortfarande i 2022.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Områdets skogar har under mycket lång tid nyttjats av människan. Knappt hälften av reservatets skogar har avverkats med konventionella metoder under de senaste decennierna. I övriga delar av reservatet som består av äldre skog återfinns spår av äldre tiders brukande i form av manuella plockhuggningsstubbar av olika åldrar. Sannolikt har området historiskt sett även använts till skogsbete. Även rikkärren i området har nyttjats av människor under lång tid genom att de slåtrats.

³ SLU Artdatabanken. 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*.

Det finns inga registrerade fornlämningar⁴.

Friluftsliv

Brännbergets naturreservat är ett populärt utflyktsmål, speciellt bland botaniskt intresserade. Huvuddelen av besökarna kommer därför till reservatet under juni och juli då orkidéerna blommar. Vid reservatsentrén i väster finns möjlighet till parkering och härifrån löper en markerad vandrings slinga genom reservatets orkidérikaste delar. Skyltar med artbeskrivningar av de i området förekommande orkidéerna finns i anslutning till vandrings slingan. I övrigt saknar området besöksanordningar.

Renskötsel

Naturreservatet ligger inom Mausjaure samebys vinterland och förvinterland. Mausjaure sameby är en skogssameby. Inga riksintressen för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken eller strategiska platser och betesområden enligt Sametingets kartor⁵ berörs.

4. Skötselområden för naturvärden

Reservatet är indelat i 4 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i naturreservatet samt de åtgärder som ska genomföras inom respektive skötselområde (bilaga 1). För varje skötselområde redovisas bevarandemål och skötselåtgärder.

För samtliga skötselområden gäller bevarandemålet att främmande arter som utgör ett hot mot den biologiska mångfalden inte ska förekomma. Det innebär att främmande arter ska kunna tas bort om behov uppstår, till exempel om främmande trädslag sprider sig innanför naturreservatsgränsen.

4.1. Skötselområde 1: Barrskog med möjlighet till åtgärder för att gynna värdefull flora (17 ha)

Delområde A består i huvudsak av örtrika barrblandskogar i nordsluttning med rörligt markvatten. Inom skötselområdet finns en hög täthet av ett flertal arter av orkidéer, som till exempel guckusko och norna.

Delområde B består av en rad olika skogsbiotoper, exempelvis lövrika ungskogar, äldre tallskogar på frisk mark samt naturskogsartade tall- och barrblandsumpskogar. Skogsmarken omger kärnområdet för orkidéerna och är ur estetisk och biologisk synpunkt viktig att bevara.

Bevarandemål

- Arealen naturskogartad skog där delar är örtrika ska uppgå till 17 ha.
- Hydrologin ska vara opåverkad för att näringsrikt, rörligt vatten ska fortsätta påverka naturtypen.
- Skötselområdet ska huvudsakligen präglas av naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och

⁴ Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

⁵ Sametinget. IREMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Normalt ska beståndet hysa betydande mängder död ved.

- Skötselområdet ska innehålla allmänt till rikligt med naturskogsstrukturer såsom gamla träd, döda och döende träd, luckighet, skiktning samt spridning i ålder och diameter.
- Typiska arter för naturtypen ska ha stabila eller ökande populationer inom området. Särskilt ska bevarandet av värdefulla kärlväxter och specifikt norna och guckusko beaktas.

Skötselåtgärder

Selektiv avverkning och/eller ringbarkning av gran, markstörning samt selektiv undertröjning av främst gran och enbuskar kan utföras vid behov för att öka ljusinsläppet och skapa mindre markstörningar för att gynna värdefulla kärlväxter i de skogsdelar som är täta och som har en rik flora. I övrigt lämnas skötselområdet för fri utveckling.

4.2. Skötselområde 2: Rikkärr med möjlighet till åtgärder för att gynna värdefull flora (2,7 ha)

Skötselområdet består av ett i huvudsak öppet rikkärr. Rikkärren har ej påverkats av dikning. Fältskiktet domineras av blååtel och tuvsäv med rikligt örtinslag av arter som slätterblomma, blodrot, dvärglumner och ängsnycklar. Bladvass förekommer ymnigt i fältskiktet och bildar på många platser en tät förna. I bottenskiktet återfinns krävande mossarter såsom purpurvitmossa och späd skorpiomossa.

Bevarandemål

- Arealen rikkärr ska vara 2,7 ha.
- Hydrologin ska vara opåverkad.
- De öppna kärren ska inte växa igen med träd, buskar, bladvass eller liknande.
- Typiska arter för naturtypen ska ha stabila eller ökande populationer inom området. Särskilt ska bevarandet av moss- och kärlväxtfloran med specifikt förekomst av brunmossmattor samt orkidén guckusko beaktas.

Skötselåtgärder

För att motverka igenväxning och förbuskning som missgynnar den värdefulla floran finns möjlighet att vid behov genomföra åtgärder för att säkerställa arternas förekomst. Aktuella åtgärder kan vara att ta bort bladvass, slätter, bearbeta tuvor samt ta bort inväxt av en- och videbuskar.

4.3. Skötselområde 3: Rikkärr med fri utveckling (2,5 ha)

Skötselområdet består av naturligt omväxlande rikkärr. Området skiftar från öppnare delar till glest trädvuxna och mer täta delar. Rikkärren har ej påverkats av dikning.

Bevarandemål

- Arealen rikkärr ska vara 2,5 ha.

- Hydrologin ska vara opåverkad.
- Typiska arter för naturtypen ska ha stabila eller ökande populationer inom området. Särskilt ska bevarandet av moss- och kärlväxtfloran med specifikt orkidén guckusko beaktas.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder.

4.4. Skötselområde 4: Område med tillåtet skogsbruk (12,7 ha)

Området består av en rad olika skogsbiotoper, exempelvis hällmarkstallskogar, lövrika ungskogar och hyggen. Inom detta område är skogsbruk inom ramen för pågående markanvändning tillåtet. Markingrepp som påverkar hydrologin bör dock inte förekomma då detta kan påverka bevarandevärdena i resten av reservatet.

Bevarandemål

- Hydrologin ska vara opåverkad.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder.

5. Skötsel för friluftslivet

5.1. Friluftslivets förutsättningar

Naturreservatet har goda förutsättningar för friluftaktiviteter till exempel utflykter samt naturstudier, och då i synnerhet för botaniskt intresserade besökare.

Mål för friluftslivet

- Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation och naturstudier.
- Reservatet ska ha välskötta besöksanläggningar.
- Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets upplevelsevärden inför och under besök i området. Informationen ska också bidra till att reservatets syfte att bevara naturtyper och arter uppnås.
- Reservatets intressanta naturmiljöer och arter ska kunna besökas utan att skada dem.

Åtgärder för friluftslivet

Reservatets anordningar för friluftslivet finns markerade på kartan i bilaga 2.

Informationen om Brännberget naturreservat ska underlätta för besökare att uppleva området, förhöja upplevelsen av besöket samt informera om gällande regler. Minst en informationsskylt utformad i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar ska finnas uppsatt och underhållas i anslutning till reservatet. Det ska på skylten finnas en karta över reservatet, en lägesbeskrivning av skyltens plats i förhållande till reservatet samt en kort

beskrivning av naturmiljöerna, upplevelsevärden och föreskrifterna för allmänheten. Information om Brännberget naturreservat på länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreservat i länet.

Naturreservatets skyltar och vandringsstig ska vara i gott skick.

Om besökare påverkar reservatets upplevelsevärden eller värdefulla naturmiljöer och arter, till exempel genom markslitage, ska det finnas möjlighet att genomföra lämpliga åtgärder för att minska påverkan såsom anläggande av spänger.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Föreskrifterna för reservatet utgör inte hinder för kvistning eller röjning av sly för upprätthållande av befintlig sikt- eller skjutgator vid jaktpass. Föreskrifterna utgör heller inte hinder för uppförande av nya jaktorn samt röjning av tillhörande nya sikt- eller skjutgator inom reservatets **yttre skyddsområde**. Länsstyrelsens tillstånd krävs dock för uppförande av nya jaktorn samt nya sikt- eller skjutgator inom reservatets **inre skyddsområde**.

Renskötsel får bedrivas i naturreservatet enligt gällande lagstiftning.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Sammanställning av skötselåtgärder. Siffran anger prioritetsordning om genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Underhåll av informationsskyltar	Se bilaga 1	1
Selektiv avverkning/röjning för att gynna kärlväxtfloran	Skötselområde 1	2
Åtgärder för att motverka igenväxning och förbuskning	Skötselområde 2	1
Åtgärder för att förhindra spridning och etablering av främmande arter	Se kap. 4	Vid behov
Åtgärder för att förhindra slitage och störningar på naturtyper och arter	Se kap. 5	Vid behov

2022-06-23

Diarienummer
512-3164-2022

Underhåll av gränsmarkering

Se bilaga 1 i beslutet
och kap. 7

Vid behov

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatets föreskrifter efterlevs.

Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar och friluftsanordningar inom reservatet samt naturtyper och arter. Naturvårdsförvaltaren kan utse annan part att genomföra uppföljningen av anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

10.1. Uppföljning av skötselåtgärder

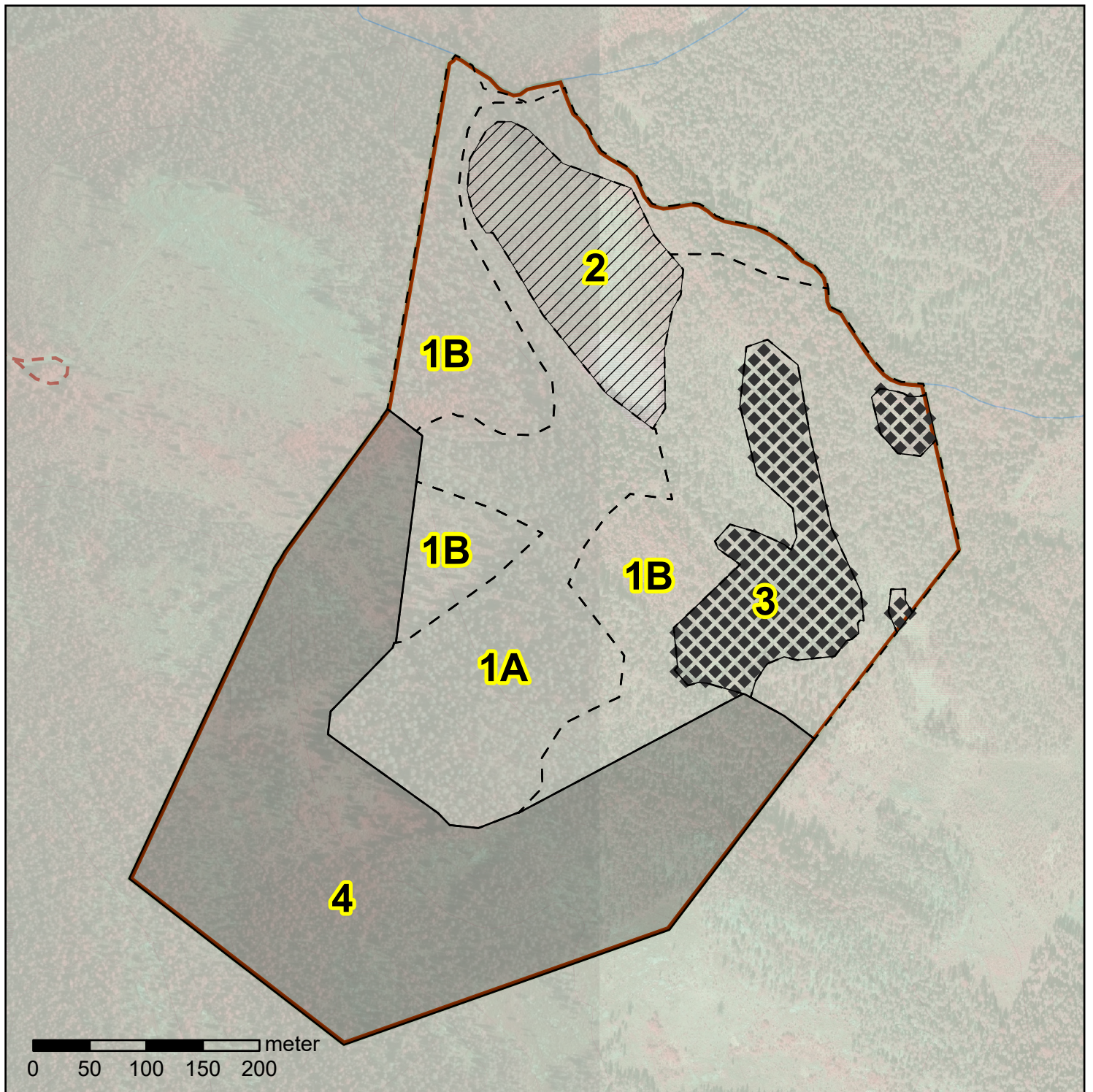
I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

10.2. Uppföljning av bevarandemål

Naturreservatets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Särskilt bör populationerna av guckusko och norna följas upp. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (bilaga 1) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

Bilagor

1. Karta över skötselområden
2. Karta över anläggningar för friluftslivet och informationsskyltar

Bakgrundskartor © Lantmäteriet

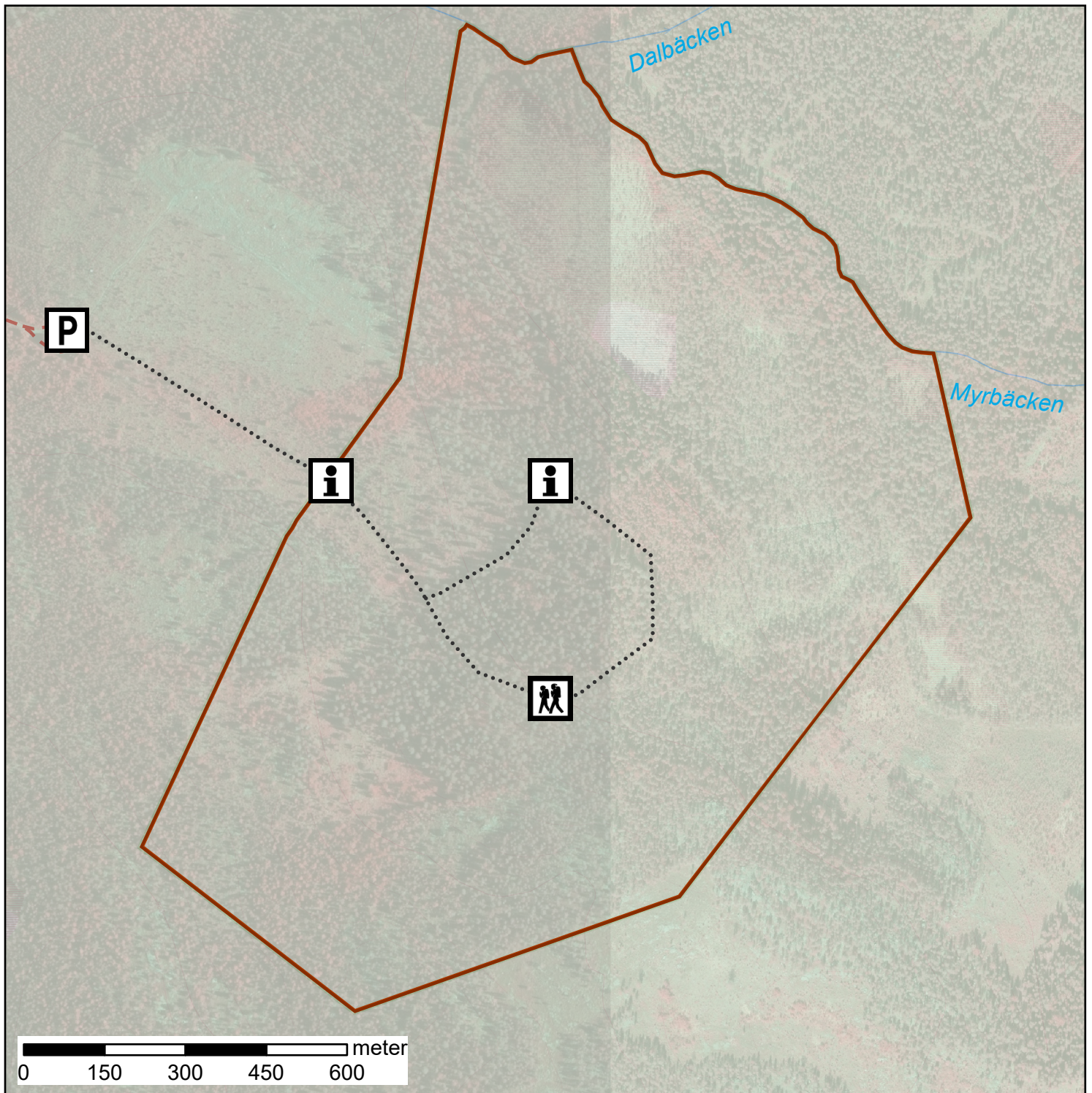
Bilaga 1 till skötselplan för Brännberget naturreservat i Skellefteå kommun dnr: 512-3164-2022

Skötselområden

- 1. Barrskog med möjlighet till åtgärder för att gynna värdefull flora
- 2. Rikkärr med möjlighet till åtgärder för att gynna värdefull flora
- 3. Rikkärr med fri utveckling
- 4. Område med tillåtet skogsbruk

 Naturreservatets gräns

 Gräns delområde

Bakgrundskartor © Lantmäteriet

Bilaga 2 till skötselplan för Brännberget naturreservat i Skellefteå kommun dnr: 512-3164-2022

Karta över anläggningar för friluftslivet och informationsskyltar

Anläggningar som förvaltas
av Länsstyrelsen

- Parkering
- Informationsskylt
- Befintlig vandringsstig